

ІННОВАЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

УДК 378.147:005.591.6

DOI: 10.12958/2227-2747-2025-2(189)-45-57

Лійчук Любомира Василівна,

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри початкової освіти та освітніх інновацій

Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника,

м. Івано-Франківськ, Україна.

liubomyra.iliichuk@pnu.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0003-4274-6903>

Для цитування: Лійчук Л. В. Інноваційні стратегії професійної підготовки фахівців у контексті забезпечення якості вищої освіти. *Освіта та педагогічна наука*. 2025. № 2(189). С. 45–57. DOI: [https://doi.org/10.12958/2227-2747-2025-2\(189\)-45-57](https://doi.org/10.12958/2227-2747-2025-2(189)-45-57).

References (стандарт APA): Iliichuk, L. V. (2025). Innovatsiini stratehii profesiinoi pidhotovky fakhivtsiv u konteksti zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity [Innovative Strategies for Professional Training of Specialists in the Context of Ensuring the Quality of Higher Education]. *Osvita ta pedahohichna nauka – Education and Pedagogical Sciences*, 2(189), 45–57. DOI: [https://doi.org/10.12958/2227-2747-2025-2\(189\)-45-57](https://doi.org/10.12958/2227-2747-2025-2(189)-45-57) [in Ukrainian].

Постановка проблеми. Сучасний етап державотворення України, що характеризується переходом до демократичної моделі розвитку та орієнтацією на гуманістичні цінності, актуалізує питання не лише оновлення соціально-політичного устрою, але й визначення концептуальних засад національної ідеї, формування ціннісно-світоглядних орієнтирів та нових освітніх парадигм. Трансформаційні процеси в освіті стали можливими завдяки інноваційному імпульсу, зумовленому «інформаційною хвилею» науково-технічного прогресу, яка сприяла інтенсифікації цивілізаційного поступу (Інновації в освіті, 2014, с. 6). У подальшій перспективі становлення українського суспільства детермінується логікою інноваційних реформ, стратегічну вагу серед яких посідають трансформації у сфері вищої освіти як ключового чинника забезпечення якості людського капіталу.

Якість вищої освіти в умовах сучасних трансформацій є пріоритетним вектором державної політики та академічного дискурсу, оскільки саме освіта постає стратегічним ресурсом сталого розвитку суспільства, зміцнення його інтелектуального потенціалу й конкурентоспроможності в умовах глобалізованого світу. З огляду на це, якість вищої освіти набуває значення не лише як сукупність певних нормативно закріплених стандартів і процедур, а як складний інтегративний феномен, що вимагає переосмислення ключових підходів до професійної підготовки майбутніх фахівців.

Визначальними чинниками цього процесу є інноваційні стратегії, які дозволяють модернізувати зміст, форми, методи та технології організації освітнього процесу відповідно до викликів часу, соціального запиту та перспектив розвитку суспільства знань.

Аналіз актуальних досліджень. Аналіз сучасного стану наукової розробленості проблеми свідчить про глибоке теоретичне осмислення інноваційних змін у сфері вищої освіти. Зокрема, О. Антонова, О. Березюк, С. Вітвицька, О. Влащенко, О. Вознюк, О. Дубасенюк, О. Зимовець, Н. Колесник, І. Коновальчук, Ю. Костюшко, М. Осадчий, О. Остапчук, Н. Рудницька, Ю. Саух, В. Слюсар, С. Яценко (Інновації у вищій освіті, 2011; Інновації в освіті, 2014) висвітлюють концептуальні засади функціонування вищої освіти в умовах інформаційного суспільства, окреслюють загальні вектори інноваційного розвитку освітньої сфери. Особливу увагу К. Годлевська, І. Дичківська, Т. Калюжна, Ю. Кобюк, Ю. Красильник, Л. Мільто, О. Огієнко, Ю. Радченко приділяють проблематиці впровадження інноваційних педагогічних технологій в освітній процес (Інноваційні педагогічні технології, 2015; Дичківська, 2015). Важливий внесок у розроблення теоретико-методологічних засад управління інноваційними процесами в освіті зроблено в працях Л. Ващенко (2005), І. Коновальчук (2014), Ю. Бойчук, А. Боярської-Хоменко (2022).

У сучасних дослідженнях акцентовано увагу на нових викликах, які постають перед вищою освітою в умовах воєнного стану, зокрема в контексті адаптації інноваційних підходів до навчання (Крамаренко, Галегова, 2024), а також на необхідності концептуального переосмислення інноваційної діяльності в освітній галузі (Слушний, 2021). У цьому контексті окрему наукову нішу становлять праці, співавтором яких є й автор цієї статті (Romanyuk et al., 2023; Leleka et al., 2023; Dorofeyeva et al., 2024), де представлено емпірично обґрунтовані підходи до використання інноваційних технологій у професійній підготовці майбутніх фахівців.

Разом з тим, попри розмаїття наукових

позицій, недостатньо уваги приділено системному концептуальному осмисленню інноваційних стратегій як інтегративного інструменту цілеспрямованої трансформації професійної підготовки в контексті забезпечення якості вищої освіти. Саме ця невирішена частина проблеми – необхідність наукової верифікації дефініції «інноваційні стратегії професійної підготовки майбутніх фахівців», її змістове наповнення та конкретизація стратегічних напрямів освітньої трансформації – і стала предметом дослідження, результати якого висвітлено в цій статті.

Метою статті є здійснення науково-теоретичного аналізу феномену інноваційних стратегій професійної підготовки фахівців крізь призму забезпечення якості вищої освіти, з'ясування змісту базових дефініцій дослідження, а також окреслення методологічних орієнтирів щодо оновлення змісту, форм і технологій професійної підготовки відповідно до актуальних соціокультурних трансформацій і вимог освітньої політики.

Методологія та методи дослідження. Методологічною основою дослідження є сукупність концептуальних положень, що ґрунтуються на філософських, загальнонаукових та конкретно-наукових засадах, які забезпечують цілісне, системне й критичне осмислення феномену інноваційних стратегій професійної підготовки здобувачів вищої освіти. У процесі наукового пошуку використано низку взаємопов'язаних методологічних підходів: системний підхід, який дозволив розглядати професійну підготовку як цілісну педагогічну систему, що має структурні, функційні та процесуальні характеристики; аксіологічний підхід, завдяки якому досліджено ціннісні орієнтири вищої освіти, гуманістичний зміст професійної підготовки та роль інновацій у формуванні якісного людського капіталу; особистісно зорієнтований і компетентнісний підходи, які забезпечили фокусування дослідження на формуванні професійної компетентності здобувачів вищої освіти в умовах студентоцентрованого навчання; контекстуальний підхід, що дав змогу розглядати професійну підготовку фахівців у полі-

тичному, економічному, соціокультурному й інституційному контекстах сучасного розвитку вищої освіти.

Для досягнення поставленої мети в статті застосовано комплекс теоретичних методів наукового пізнання, що сприяють глибокому осмисленню базових понять дослідження й формуванню чіткого концептуального апарату. Зокрема, використано такі методи: аналіз – для розгляду наукових джерел, нормативно-правових актів та освітніх концепцій з метою виділення ключових категорій і визначення понять «інновація», «стратегія», «професійна підготовка»; синтез – для інтеграції різних теоретичних підходів і концепцій, що дозволило сформулювати цілісне розуміння дефініції «інноваційні стратегії професійної підготовки майбутніх фахівців»; порівняння – для зіставлення різних наукових позицій та трактувань понять, що дало змогу виявити спільні риси й відмінності в їхньому розумінні; узагальнення – для систематизації отриманих результатів дослідження й формулювання обґрунтованих висновків; моделювання – для теоретичного представлення інноваційних стратегій професійної підготовки фахівців у контексті забезпечення якості вищої освіти.

Виклад основного матеріалу.

У контексті сучасних соціокультурних змін та стратегічних пріоритетів розвитку вищої освіти, а також з огляду на зростаючу потребу в якісному оновленні підходів до підготовки фахівців, особливої актуальності набуває уточнення змісту ключових понять дослідження. Це дозволить не лише чітко окреслити теоретико-методологічні засади нашого наукового пошуку, а й забезпечити цілісне розуміння феномену інноваційних стратегій у професійній підготовці здобувачів вищої освіти. Тому звернемося до базових понять дослідження – «інновація», «стратегія», «професійна підготовка» – і визначимо сутність дефініції «інноваційні стратегії професійної підготовки майбутніх фахівців».

Термін «інновація» (від англ. *innovation*) позначає нову ідею або новостворений продукт у різних сферах діяльності, зокрема в техніці,

технології, управлінні та освіті, що виникає на основі наукових досягнень і передового досвіду. Вона розглядається як об'єкт упровадження, результатом якого є створення нового – новації, а також як нововведення, оновлення, новизна або зміна (Великий тлумачний словник, 2005, с. 498). Водночас інновація є результатом тривалої цілеспрямованої діяльності, спрямованої на вдосконалення науково-технічного та соціального прогресу, що забезпечує якісний і кількісний розвиток середовища, у якому вона реалізується, підвищує ефективність функціонування системи та сприяє здобуттю конкурентних переваг.

Цей термін знайшов своє відображення й закріплення в законодавчому полі, зокрема відповідно до Закону України «Про інноваційну діяльність» (2002) інновації визначаються як нові чи вдосконалені конкурентоспроможні технології, продукція чи послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, які суттєво покращують структуру та якість виробництва й соціальної сфери.

Особливу наукову цінність для нашого дослідження мають інноваційні тенденції в освітній сфері, що зумовлені трансформаційними процесами в суспільстві, глобалізаційними викликами, інтеграцією знань та еволюцією форм соціального буття (Інноваційні педагогічні технології, 2015, с. 12). Характерною ознакою сучасної освіти є інноваційність – здатність до постійного оновлення та відкритість до впровадження нових ідей і підходів. Інновації в освітній сфері тісно пов'язані із загальними суспільними процесами, актуальними глобальними викликами, інтеграцією знань і соціальних форм буття (Дичківська, 2015, с. 24). Ця дефініція трактується як комплексний процес створення, упровадження та поширення нових ідей, педагогічних і управлінських технологій, що забезпечує якісну трансформацію освітньої системи та сприяє підвищенню рівня освітніх результатів (Енциклопедія освіти, 2008).

Інновація в науковому дискурсі розглядається одночасно і як процес, і як результат

інноваційної діяльності, що полягає у створенні та впровадженні нововведень. Учені визначають інновації як комплексний, цілеспрямований процес створення, поширення та використання новацій (Ващенко, 2005); спеціально організований, технологічно керований процес практичної реалізації нових ідей, теорій і технологій суб'єктами інноваційної діяльності з метою якісної трансформації педагогічної системи та підвищення рівня її функціонування (Коновальчук, 2014); процес генерування, упровадження та трансляції в освітню практику новітніх ідей, засобів, педагогічних і управлінських технологій, у результаті чого забезпечується зростання результативності функціонування структурних компонентів освіти та здійснюється перехід освітньої системи до якісно нового стану (Інновації у вищій освіті, 2011).

У контексті цієї наукової розвідки розглядатимемо інновації в освіті як цілеспрямований, систематичний і динамічний процес створення, упровадження та поширення нових педагогічних, управлінських і технологічних рішень, що забезпечують якісне оновлення змісту, форм, методів і засобів організації освітнього процесу з метою підвищення його ефективності та відповідності стандартам вищої освіти й сучасним вимогам суспільства. Таке розуміння інновацій в освіті дозволяє розглядати їх не як разові зміни чи поодинокі нововведення, а як системну стратегічну діяльність, спрямовану на трансформацію професійної підготовки здобувачів вищої освіти відповідно до викликів інформаційного суспільства, потреб ринку праці та орієнтирів сталого розвитку, що, своєю чергою, забезпечує якісні зміни в освітній парадигмі.

Отже, проведений категоріальний аналіз поняття «інновація» в освітньому контексті дозволяє визначити його як багатокомпонентне й багаторівневе явище, що охоплює і процесуальний, і результативний аспекти. Інновації в освіті постають не лише як засіб модернізації освітньої системи, а й як чинник підвищення її якості, забезпечення гнучкості та адаптивності до соціокультурних і технологічних трансформацій.

Оскільки інновації в освіті слугують стратегічним засобом модернізації системи професійної підготовки майбутніх фахівців з метою забезпечення її якості, доцільним є звернення до змісту поняття «стратегія». У науковому дискурсі термін «стратегія» (від гр. *strategia* – мистецтво управління, ведення справ) трактується як узагальнений, недеталізований, але цілісно орієнтований план дій, що охоплює тривалий часовий період і спрямований на досягнення складної, довготривалої мети. У загальномовному контексті це поняття розглядається як спосіб дії, лінія поведінки суб'єкта діяльності, що визначає його цілеспрямовану активність у конкретних умовах (Бусел, 2005, с. 1399).

Попри те, що термін «стратегія» широко застосовується в різних галузях людської діяльності й не має уніфікованого універсального визначення, науковці виокремлюють низку ознак, які є спільними незалежно від сфери використання. Зокрема, стратегія передбачає гармонізацію індивідуальних характеристик суб'єкта діяльності з актуальними умовами її здійснення, інтегрує різні дії та процеси в межах досягнення мети, а також виконує функцію ключового чинника, що зумовлює успішність реалізації діяльності (Бульба, 2014, с. 46–47). Стратегія визначає напрям діяльності, інтегруючи різні компоненти (ресурси, процеси, умови) в єдину систему для досягнення мети. Вона слугує основою для прийняття рішень, дозволяючи оптимально використовувати наявні можливості та мінімізувати ризики. Відтак, її роль полягає не лише в плануванні, а й у забезпеченні стабільного результату через послідовну реалізацію задуму.

В освітній сфері стратегія розглядається як цілісна система управлінських, організаційних і педагогічних дій, спрямованих на забезпечення якісної підготовки майбутнього фахівця до професійної діяльності, формування особистості, здатної до самореалізації, адаптації й успіху в динамічному соціокультурному середовищі. Це не лише напрям освітнього впливу, а й механізм цілеспрямованого використання ресурсів, інструментів та форм навчальної взаємодії для досягнення узгоджених цілей розвитку фахової компетентності та професійної

ідентичності (Кондрашов, 2020, с. 63). З огляду на це, стратегія в освіті постає як узгоджений комплекс завдань, реалізація яких забезпечує досягнення основної мети – підготовки конкурентоспроможного та соціально відповідального фахівця, здатного ефективно виконувати свою професійну місію в умовах змін.

На основі зазначеного вище можна висунути, що стратегія в освітній сфері є комплексною, довгостроковою концепцією, що визначає пріоритетні напрями розвитку освітніх систем, формулює цільові орієнтири та окреслює оптимальні шляхи їх реалізації. Вона охоплює сукупність цілеспрямованих заходів, управлінських рішень і організаційних механізмів, спрямованих на підвищення якості освітніх послуг, оновлення змісту, форм та методів навчання задля задоволення освітніх потреб учасників освітнього процесу. Крім того, стратегія функціонує як інструмент адаптації освітньої системи до динамічних соціальних, економічних та технологічних змін, що забезпечує її сталий розвиток і зміцнення конкурентоспроможності на ринку праці.

Концептуалізація стратегії як інтегровано-го, координаційного плану заходів, спрямованого на досягнення визначених цілей, створює теоретичну основу для аналізу сутності поняття «професійна підготовка». Термін «професійна підготовка» в низці словників та енциклопедичних джерел інтерпретується досить однобічно, зокрема, як сукупність спеціалізованих знань, навичок, умінь, особистісних якостей, трудового досвіду та норм поведінки, що забезпечують здатність до ефективного виконання професійної діяльності (Гончаренко, 1997).

Водночас наведене визначення, на наш погляд, має загальний характер і не відображає повною мірою специфіку та комплексність професійної підготовки в контексті сучасних освітніх вимог. З огляду на це, доцільним є розгляд професійної підготовки як інтегрованої системи організаційних, педагогічних та методичних заходів, спрямованих на формування в здобувачів вищої освіти професійної компетентності, що включає не лише набуття знань і вмінь, а й розвиток професій-

ної мотивації, готовності до практичної діяльності, здатності до безперервного професійного розвитку.

Здійснимо аналіз наукових джерел з метою виявлення спільних підходів, ключових аспектів і специфіки трактування поняття «професійна підготовка» в сучасному педагогічному дискурсі. Так, О. Бойко визначає професійну підготовку фахівців як цілісну, структуровану педагогічну систему, яка характеризується наявністю власної специфіки, що включає визначені цілі, комплекс завдань, зміст навчання, суб'єктів освітнього процесу, а також чітко сформульований «педагогічний механізм» – сукупність технологій і методик, які забезпечують ефективну реалізацію процесу підготовки (Бойко, 2004, с. 38). Такий системний підхід дозволяє оптимізувати освітній процес, сприяє формуванню професійної компетентності здобувачів вищої освіти і забезпечує відповідність підготовки сучасним вимогам галузі.

Л. Загородня підкреслює, що підготовка майбутніх фахівців постає як полікомпонентна, динамічна та відкрита система, яка характеризується специфічними властивостями та формується взаємозалежними елементами: ціллю, суб'єктами освітнього процесу, змістом підготовки, методами і засобами навчання, організаційними формами освітньої діяльності, видами навчальних занять та кінцевим результатом (Загородня, 2020, с. 148). Означений підхід підкреслює не лише багатоконпонентність, а й постійну динаміку, яка передбачає адаптивність та відкритість системи до зовнішніх і внутрішніх змін, що є надзвичайно важливим для забезпечення якості професійної підготовки фахівців.

Ю. Забіяко визначає професійну підготовку як цілісну систему методів і прийомів, яка формується з урахуванням індивідуальних особистісних якостей фахівця, має чітко структуровану будову та специфічні ознаки, й спрямована на забезпечення і загальної, і спеціалізованої підготовки фахівця (Забіяко, 2013). Ця позиція є близькою до попередньої, яка також підкреслює системний характер професійної підготовки, її багатоконпонентність і цілеспрямова-

ність. Водночас, на відміну від Л. Загородньої, яка акцентує увагу на динамічності системи, її відкритості та взаємодії різних складників освітнього процесу, Ю. Забіяко зосереджується на ролі індивідуальних особистісних якостей фахівця як важливого чинника, що враховується при побудові системи методів і прийомів професійної підготовки. Відтак, такий погляд доповнює розуміння цієї дефініції, вносячи акцент на персоніфікований підхід у процесі формування професійних компетентностей майбутніх фахівців.

І. Соколова розглядає професійну підготовку як складну, відкриту та динамічну педагогічну систему, яка складається з інваріантних компонентів із притаманними їм ознаками, а також внутрішньосистемними й міжсистемними зв'язками, що забезпечують цілісність цієї системи. Особливу увагу дослідниця приділяє суб'єкт-суб'єктній взаємодії, що визначає систему відносин у процесі підготовки (Соколова, 2008, с. 19). М. Кондрашов, своєю чергою, визначає професійну підготовку як організований процес, що ґрунтується на методологічних підходах і орієнтований на забезпечення здобуття знань, умінь, навичок та розвиток професійних якостей особистості, необхідних для ефективного виконання професійних функцій (Кондрашов, 2020, с. 102). Обидва погляди підкреслюють системний характер професійної підготовки, однак І. Соколова виділяє її як відкриту, складну систему з акцентом на взаємодію суб'єктів, що сприяє цілісності та динамізму процесу, а М. Кондрашов концентрується на організаційно-методологічному аспекті, зосереджуючись на процесуальній структурі формування професійних знань і навичок.

У науковому доробку Т. Танько професійна підготовка трактується як цілісна система організаційних і педагогічних заходів, орієнтованих на формування в особистості професійної спрямованості, комплексу знань, умінь, навичок та готовності до виконання професійних функцій (Танько, 2004, с. 16). Особливістю цього підходу є акцент на суб'єктивному вимірі готовності – як внутрішньому стані особистості, що усвідомлює свою здатність і прагнення реалізувати профе-

сійну діяльність. Така інтерпретація дозволяє розглядати професійну підготовку не лише як набір освітніх дій, а як процес формування професійної ідентичності та мотивації.

Натомість О. Андрусь пропонує розширене бачення цього процесу, визначаючи професійну підготовку як організаційно-методичний процес, спрямований не лише на формування професійної компетентності, а й на розвиток активної життєвої позиції, внутрішньої культури, здатності до продуктивної комунікації та професійно-особистісної реалізації. Значну увагу приділено компонентам саморозвитку й самоосвіти, що узгоджується з ідеєю неперервної освіти й актуалізує соціогуманітарні аспекти професійного становлення особистості (Андрусь, 2011, с. 292). Ці підходи збігаються у визнанні системності професійної підготовки та її спрямованості на формування особистісної і професійної готовності до діяльності. Водночас концепція Т. Танько більше зосереджена на внутрішньому суб'єктивному стані готовності до професії, тоді як підхід О. Андрусь акцентує на ширшому спектрі особистісних якостей і соціально-комунікативних компетентностей, що забезпечують не лише професійну, а й соціальну адаптацію фахівця. Така відмінність поглиблює розуміння професійної підготовки як багатовимірного феномену, що охоплює не лише знання й уміння, а й ціннісні, культурні, мотиваційні орієнтири особистості.

Л. Подоляк і В. Юрченко акцентують на необхідності забезпечення здобувачів вищої освіти інтегрованими науковими знаннями, які становлять інтелектуальну основу для вирішення складних виробничих завдань (Подоляк, Юрченко, 2011, с. 80). Такий підхід орієнтується на системність знань і їхню здатність слугувати базисом для практичного розв'язання професійних проблем. Натомість Н. Івасів розглядає професійну підготовку крізь призму пізнавальної й творчої активності, що реалізується на основі засвоєння не лише загальнонаукових і фахових знань, а й через розвиток особистісних професійних якостей (Івасів, 2017). Ця концепція доповнює попередній підхід, зосе-

реджуючи увагу не лише на інтелектуальному, а й на особистісно-ціннісному вимірі підготовки майбутнього фахівця. Таке поєднання підходів дозволяє розглядати професійну підготовку як цілісний процес інтеграції знаннєвого, діяльнісного та особистісного складників.

Узагальнюючи проаналізовані наукові підходи, під поняттям професійна підготовка будемо розуміти цілеспрямований, системний і динамічний процес формування в здобувачів вищої освіти необхідних компетентностей, знань, умінь, навичок, професійно значущих якостей та ціннісно-мотиваційної сфери, що забезпечують їхню здатність успішно реалізовувати трудові функції відповідно до вимог сучасного ринку праці, стандартів вищої освіти та суспільних очікувань. Таке розуміння ґрунтується на інтеграції теоретичного, практичного та особистісно зорієнтованого складників підготовки, що забезпечують цілісність фахового становлення майбутнього фахівця.

Системне осмислення сутності ключових категорій дослідження – «інновація», «стратегія», «професійна підготовка» – створює теоретико-методологічне підґрунтя для інтегративного визначення поняття «інноваційні стратегії професійної підготовки майбутніх фахівців», яке акумулює змістові характеристики кожної з цих дефініцій та дозволяє розглядати його як цілісний концепт, що відображає зміни в парадигмі якості вищої освіти.

З урахуванням зазначеного, поняття «інноваційні стратегії професійної підготовки фахівців» розуміємо як цілісну, системно впорядковану, науково верифіковану сукупність адаптивно керованих дій, спрямованих на змістову, структурно-організаційну й технологічну трансформацію освітнього процесу з метою досягнення високих стандартів якості вищої освіти та підвищення її відповідності сучасним соціальним викликам.

Інноваційні стратегії професійної підготовки майбутніх фахівців становлять цілісну систему концептуальних підходів, управлінських рішень, педагогічних технологій і освітніх практик, спрямованих на модернізацію змісту, форм, методів та засобів навчання. Їх запровадження забезпечує

підвищення ефективності освітнього процесу, розвиток професійних компетентностей здобувачів вищої освіти та їхню адаптивність до вимог сучасного ринку праці. У контексті забезпечення якості вищої освіти інноваційні стратегії відіграють ключову роль як чинник її сталого розвитку, зумовлюючи зміни в організаційній структурі освітніх програм, удосконалення механізмів внутрішнього та зовнішнього забезпечення якості, а також формування системи моніторингу результатів професійної підготовки. Упровадження таких стратегій передбачає активну участь усіх суб'єктів освітнього процесу, розвиток академічної культури якості та створення сприятливого інноваційного освітнього середовища.

Узагальнення наукових джерел, аналіз сучасної практики освітньої діяльності та стратегічних документів реформування системи вищої освіти дає підстави виокремити низку інноваційних стратегій, які визначають напрями трансформації професійної підготовки майбутніх фахівців у контексті забезпечення якості освітніх послуг (рис. 1).

Стисло охарактеризуємо кожну з виокремлених стратегій, які в сучасних умовах слугують концептуальними орієнтирами трансформації професійної підготовки майбутніх фахівців, є підґрунтям для оновлення освітніх практик та сприяють забезпеченню якості вищої освіти відповідно до динамічних суспільних викликів:

1. Стратегія студентоцентрованого навчання – передбачає системну орієнтацію освітнього процесу на врахування освітніх потреб, мотивації та індивідуальних особливостей здобувачів вищої освіти з метою забезпечення їх активного залучення до навчальної діяльності як суб'єктів власного професійного розвитку та самореалізації.

2. Стратегія компетентнісного підходу до навчання – полягає в орієнтації освітнього процесу на формування загальних і спеціальних компетентностей, необхідних для успішної реалізації в динамічному освітньо-професійному середовищі, інтеграції знань, умінь, цінностей та здатності їх застосовувати в реальних умовах професійної діяльності.

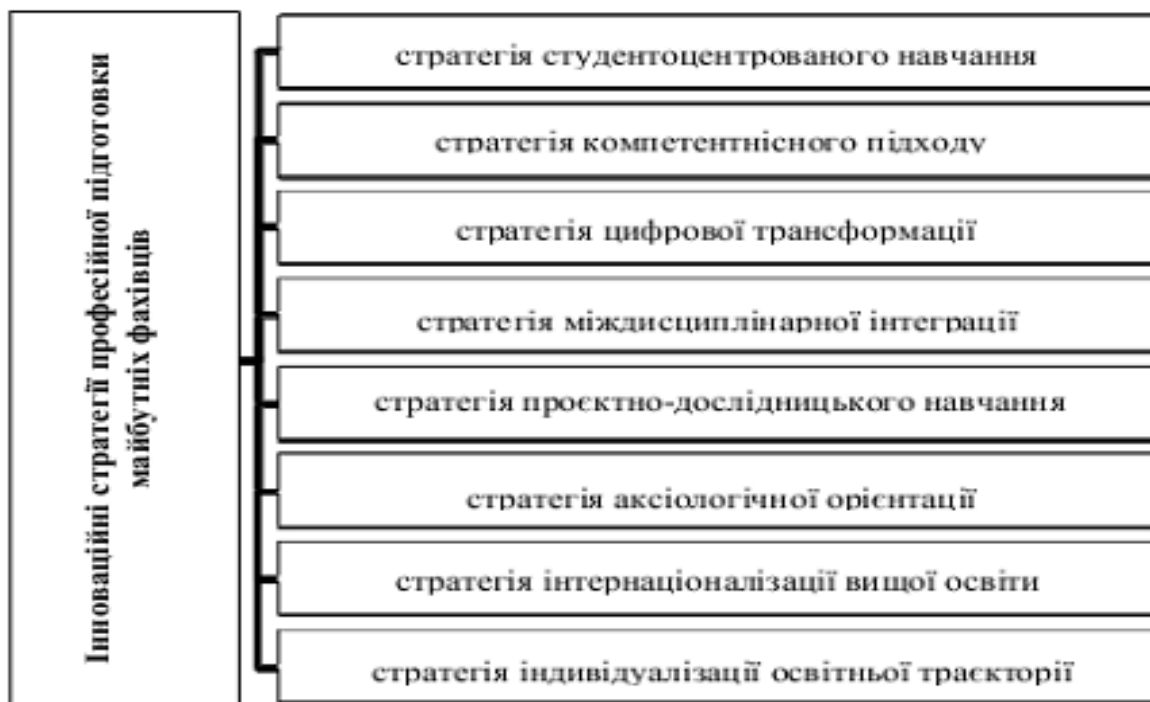

Рис. 1. Інноваційні стратегії професійної підготовки майбутніх фахівців

3. Стратегія цифрової трансформації – орієнтована на впровадження цифрових технологій з метою модернізації змісту, форм і методів навчання, підвищення ефективності управління освітньою діяльністю, розширення цифрової компетентності здобувачів вищої освіти та забезпечення їх готовності до професійної самореалізації в умовах цифрового суспільства.

4. Стратегія міждисциплінарної інтеграції – забезпечує інтеграцію різних галузей знань з метою формування в здобувачів вищої освіти цілісної наукової картини світу, розвитку системного мислення, здатності до комплексного аналізу професійних завдань і продукування інноваційних рішень у міждисциплінарному контексті.

5. Стратегія проєктно-дослідницького навчання – передбачає інтеграцію дослідницької та проєктної діяльності в освітній процес з метою формування в здобувачів вищої освіти здатності до самостійного наукового пошуку, критичного мислення, творчого розв’язання професійних завдань, розвитку рефлексивної культури, практичного застосування знань у нових контекстах.

6. Стратегія аксіологічної орієнтації – зорієнтована на формування у здобувачів вищої освіти стійких ціннісних орієнтацій, гуманістичного світогляду, професійної етики та соціальної відповідальності, що забезпечує смислове наповнення освітнього процесу та сприяє становленню особистості фахівця як носія культурних, моральних і професійних цінностей.

7. Стратегія інтернаціоналізації вищої освіти – спрямована на інтеграцію в глобальні академічні та професійні спільноти, обмін кращими практиками, підвищення мобільності здобувачів вищої освіти і викладачів, упровадження спільних освітніх програм, що в сукупності сприяє підвищенню якості професійної підготовки фахівців та її відповідності міжнародним стандартам.

8. Стратегія індивідуалізації освітньої траєкторії – передбачає створення умов для особистісно зорієнтованого вибору змісту, форм, темпів та способів навчання відповідно до освітніх потреб, здібностей, цілей і професійних намірів здобувачів вищої освіти, що забезпечує гнучкість та варіативність освітнього

процесу, сприяє формуванню індивідуальної відповідальності за результати навчання та підвищенню якості підготовки фахівців.

Отже, визначені нами інноваційні стратегії професійної підготовки майбутніх фахівців спрямовані на комплексне оновлення змісту, форм, методів і технологій навчання, що забезпечує підвищення якості вищої освіти. Кожна зі стратегій акцентує увагу на ключових аспектах освітнього процесу – від орієнтації на індивідуальні потреби здобувачів вищої освіти і формування компетентностей до впровадження міждисциплінарного підходу та інтеграції глобальних освітніх тенденцій. Реалізація цих стратегій створює передумови для формування висококваліфікованих, конкурентоспроможних фахівців, здатних відповідати викликам сучасного соціокультурного та професійного середовища.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Проблема впровадження інноваційних стратегій у професійну підготовку майбутніх фахівців є ключовим чинником забезпечення якості вищої освіти в умовах сучасних соціокультурних та технологічних трансформацій. Інноваційні стратегії є системно організованою сукупністю цілеспрямованих й адаптивних заходів, спрямованих на оновлення змістових, структурних та технологічних складників освітнього процесу. Значний потенціал для трансформації професійної підготовки здобувачів вищої освіти мають такі інноваційні стратегії, як: студентоцентроване навчання, компетентнісний підхід, цифрова трансформація, міждисциплінарна інтеграція, проектно-дослідницьке навчання, аксіологічна орієнтація, інтернаціоналізація та індивідуалізація освітньої траєкторії. Запропонований концептуальний підхід до інтерпретації інноваційних стратегій сприяє не лише поглибленню теоретико-методологічних основ дослідження, а й створює передумови для подальшого розвитку організаційно-методичних засад підвищення якості професійної підготовки майбутніх фахівців у закладах вищої освіти.

Перспективи подальших досліджень передбачають комплексне емпіричне вивчення ефективності застосування окремих інноваційних стратегій у різних освітніх середовищах, розробку науково обґрунтованих методичних рекомендацій щодо їх упровадження та інтеграції, а також дослідження взаємозв'язків між використанням інноваційних підходів і якістю професійної підготовки фахівців у закладах вищої освіти.

Література

Андрусь О. Сучасні аспекти професійної підготовки студентів у технічних університетах. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2011. № 4(2). С. 283–294.

Бойко О. В. Напрями управлінської підготовки майбутніх магістрів військово-соціального управління у Національній академії оборони України. *Вісник Київського міжнародного університету. Серія: Педагогічні науки*. 2004. Вип. 4. С. 32–43.

Бойчук Ю., Боярська-Хоменко А. Інновації у загальнопедагогічній підготовці майбутніх вчителів. *Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка*. 2022. № 2(38). С. 14–19. DOI: <https://doi.org/10.28925/2311-2409.2022.382>

Бульба Т. Ю. Зарубіжний і вітчизняний досвід вивчення феномену «навчальні стратегії». *Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка*. 2014. № 22. С. 46–49.

Ващенко Л. М. Управління інноваційними процесами в загальній середній освіті регіону: монографія. Київ: Видавниче об'єднання «Тираж», 2005. 380 с.

Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.

Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. Київ: Либідь, 1997. 376 с.

Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: підручник. 3-тє вид., випр. Київ: Академвидав, 2015. 302 с.

Енциклопедія освіти / гол. ред. В. Г. Кремень. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.

Забіяко Ю. О. Професійна підготовка фахівців фізичної культури та спорту. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*. 2013. № 2. С. 16–19.

Загородня Л. П. Теоретичні і методичні засади підготовки магістрів до забезпечення якості освітнього процесу в закладі дошкільної освіти : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04 / Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка. Глухів, 2020. 583 с. DOI: [https://doi.org/10.31865/2077-1827.1\(99\)2020.198096](https://doi.org/10.31865/2077-1827.1(99)2020.198096)

Івасів Н. Професійна іншомовна підготовка майбутніх фахівців з туризмознавства як педагогічна проблема. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*. 2017. № 54(126). С. 21–25.

Інновації в освіті: інтеграція науки і практики : збірник науково-методичних праць / за заг. ред. О. А. Дубасенюк. Житомир : ЖДУ ім. І. Франка, 2014. 492 с.

Інновації у вищій освіті: проблеми, досвід, перспективи : монографія / за ред. П. Ю. Сауха. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2011. 444 с.

Інноваційні педагогічні технології: посібник / за ред. О. І. Огієнко. Київ, 2015. 314 с.

Кондрашов М. М. Теоретичні і методичні засади управління якістю підготовки майбутніх учителів до успішної професійної діяльності в умовах університетської освіти : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.06 / Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького. Черкаси, 2020. 607 с.

Коновальчук І. І. Теорія і технологія реалізації інновацій у загальноосвітніх навчальних закладах : монографія. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. 464 с.

Крамаренко І. С., Галегова О. В. Інноваційні підходи до навчання в умовах воєнного стану. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія : педагогіка та психологія*. 2024. № 5. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-9199-2024-5-06-01>

Подоляк Л. Г., Юрченко В. І. Психологія вищої школи : підручник. Київ : Каравела, 2011. 360 с.

Про інноваційну діяльність : Закон України від 04.07.2002 р. № 40-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text>

Слушний О. М. Теоретичні підходи до інноваційних процесів в освіті України. *Інноваційна педагогіка*. 2021. № 37. С. 43–47. DOI: <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2021/37.7>

Соколова І. В. Професійна підготовка майбутнього вчителя-філолога за двома спеціальностями : моногр. / за ред. С. Сисоевої. Маріуполь ; Дніпропетровськ : АРТ-ПРЕС, 2008. 400 с.

Танько Т. Теорія та практика музично-педагогічної підготовки майбутніх вихователів дошкільних закладів у педагогічних університетах : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04 / Харків. держ. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди. Харків, 2004. 45 с.

Dorofeyeva O., Piichuk L., Melnyk T., Taratuta S., Tulin K. The use of mobile applications in higher education institutions to enhance the quality of the educational process. *Amazonia Investiga*. 2024. № 13(78). P. 162–176. DOI: <https://doi.org/10.34069/AI/2024.78.06.14>

Leleka V., Loiuk O., Maidanyk O., Piichuk L., Shapochka K. Possibilities of using smart technologies in the higher education system for high-quality training of specialists. *Revista Eduweb*. 2023. № 17(4). P. 165–182. DOI: <https://doi.org/10.46502/issn.1856-7576/2023.17.04.16>

Romanyuk R., Maftyn L., Piichuk L., Vasylyk M., Tarangul L. The use of modern technologies to enhance the quality of teaching at higher education institutions. *Amazonia Investiga*. 2023. № 12(68). P. 224–235. DOI: <https://doi.org/10.34069/AI/2023.68.08.21>

References

Andrus, O. (2011). Suchasni aspekty profesiinoi pidhotovky studentiv u tekhnichnykh universytetakh [Modern Aspects of Professional Training of Students in Technical Universities]. *Problemy pidhotovky suchasnoho vchytelia – Problems of Training Modern Teachers*, 4(2), 283–294 [in Ukrainian].

- Boiko, O. V.** (2004). Napriamy upravlinskoj pidhotovky maibutnikh mahistriv viiskovo-sotsialnogo upravlinnia u Natsionalnii akademii oborony Ukrainy [Directions of Managerial Training of Future Masters of Military-Social Management at the National Defense Academy of Ukraine]. *Visnyk Kyivskoho mizhnarodnogo universytetu. Seriya: Pedagogichni nauky – Bulletin of Kyiv International University. Series: Pedagogical Sciences*, 4, 32–43 [in Ukrainian].
- Boichuk, Yu., & Boiarska-Khomenko, A.** (2022). Innovatsii u zahalnopedahohichnii pidhotovtsi maibutnikh vchyteliv [Innovations in General Pedagogical Training of Future Teachers]. *Pedahohichna osvita: teoriia i praktyka. Psykholohiia. Pedagogika – Pedagogical Education: Theory and Practice. Psychology. Pedagogy*, 2(38), 14–19. DOI: <https://doi.org/10.28925/2311-2409.2022.382> [in Ukrainian].
- Bulba, T. Yu.** (2014). Zarubizhnyi i vitchyzniani dosvid vyvchennia fenomena «navchalni strategii» [Foreign and Domestic Experience of Studying the Phenomenon of «Learning Strategies»]. *Pedahohichna osvita: teoriia i praktyka. Psykholohiia. Pedagogika – Pedagogical Education: Theory and Practice. Psychology. Pedagogy*, 22, 46–49 [in Ukrainian].
- Vashchenko, L. M.** (2005). Upravlinnia innovatsiinymy protsesamy v zahalnoi serednii osviti rehionu [Management of Innovative Processes in General Secondary Education of the Region]. Kyiv: Vydavnyche obiednannia «Tyrazh» [in Ukrainian].
- Busel, V. T.** (Ed.). (2005). Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy [Great Explanatory Dictionary of Modern Ukrainian Language]. Kyiv–Irpın: VTF «Perun» [in Ukrainian].
- Honcharenko, S. U.** (1997). Ukrainskyi pedahohichnyi slovnyk [Ukrainian Pedagogical Dictionary]. Kyiv: Lybid [in Ukrainian].
- Dychkivska, I. M.** (2015). Innovatsiini pedahohichni tekhnolohii [Innovative Pedagogical Technologies]. Kyiv: Akademydav [in Ukrainian].
- Kremen, V. H.** (Ed.). (2008). Entsyklopediia osvity [Encyclopedia of Education]. Kyiv: Yurinkom Inter [in Ukrainian].
- Zabiako, Yu. O.** (2013). Profesiina pidhotovka fakhivtsiv fizychnoi kultury ta sportu [Professional Training of Specialists in Physical Culture and Sports]. *Fizychni vykhovannia, sport i kultura zdorovia u suchasnomu suspilstvi – Physical Education, Sport and Health Culture in Modern Society*, 2, 16–19 [in Ukrainian].
- Zahorodnia, L. P.** (2020). Teoretychni i metodychni zasady pidhotovky mahistriv do zabezpechennia yakosti osvitnoho protsesu v zakladi doshkilnoi osvity [Theoretical and Methodological Foundations for Preparing Masters to Ensure the Quality of the Educational Process in Preschool Education Institutions]. *Doctoral thesis*. Hlukhiv. DOI: [https://doi.org/10.31865/2077-1827.1\(99\)2020.198096](https://doi.org/10.31865/2077-1827.1(99)2020.198096) [in Ukrainian].
- Ivasiv, N.** (2017). Profesiina inshomovna pidhotovka maibutnikh fakhivtsiv z turyzmoznavstva yak pedahohichna problema [Professional Foreign Language Training of Future Tourism Specialists as a Pedagogical Problem]. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*, 54(126), 21–25 [in Ukrainian].
- Dubaseniuk, O. A.** (Ed.). (2014). Innovatsii v osviti: intehratsiia nauky i praktyky [Innovations in Education: Integration of Science and Practice]. Zhytomyr: ZhDU im. I. Franka [in Ukrainian].
- Saukh, P. Yu.** (Ed.). (2011). Innovatsii u vyshchii osviti: problemy, dosvid, perspektyvy [Innovations in Higher Education: Problems, Experience, Prospects]. Zhytomyr: Vyd-vo ZhDU im. Ivana Franka [in Ukrainian].
- Ohienko, O. I.** (Ed.). (2015). Innovatsiini pedahohichni tekhnolohii [Innovative Pedagogical Technologies]. Kyiv [in Ukrainian].
- Kondrashov, M. M.** (2020). Teoretychni i metodychni zasady upravlinnia yakistiu pidhotovky maibutnikh uchyteliv do uspishnoi profesiinoi diialnosti v umovakh universytetskoi osvity [Theoretical and Methodological Principles of Quality Management of Future Teachers' Training for Successful Professional Activity in University Education]. *Doctoral thesis*. Cherkasy [in Ukrainian].

Konovalechuk, I. I. (2014). Teoriia i tekhnolohiia realizatsii innovatsii u zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladakh [Theory and Technology of Implementation of Innovations in General Education Institutions]. Zhytomyr: Vyd-vo ZhDU im. I. Franka [in Ukrainian].

Kramarenko, I. S., & Halehova, O. V. (2024). Innovatsiini pidkhody do navchannia v umovakh voiennoho stanu [Innovative Approaches to Learning under Martial Law]. *Problemy suchasnykh transformatsii. Seriya: pedahohika ta psykholohiia – Problems of Modern Transformations. Series: Pedagogy and Psychology*, 5. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-9199-2024-5-06-01> [in Ukrainian].

Podoliak, L. H., & Yurchenko, V. I. (2011). Psykholohiia vyshchoi shkoly [Psychology of Higher Education]. Kyiv: Karavela [in Ukrainian].

Verkhovna Rada Ukrainy (2002). Pro innovatsiinu diialnist: Zakon Ukrainy vid 04.07.2002 r. № 40-IV [On Innovation Activity: Law of Ukraine of July 4, 2002, No. 40-IV]. (2002). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text> [in Ukrainian].

Slushnyi, O. M. (2021). Teoretychni pidkhody do innovatsiinykh protsesiv v osviti Ukrainy [Theoretical Approaches to Innovation Processes in Ukrainian Education]. *Innovatsiina pedahohika – Innovative Pedagogy*, 37, 43–47. DOI: <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2021/37.7> [in Ukrainian].

Sokolova, I. V. (2008). Profesiina pidhotovka maibutnoho vchytelia-filoloha za dvoma spetsialnostiamy [Professional Training of a Future Philology Teacher in two Specialties]. Mariupol; Dnipro: ART-PRES [in Ukrainian].

Tanko, T. (2004). Teoriia ta praktyka muzychno-pedahohichnoi pidhotovky maibutnykh vykhovateliv doshkilnykh zakladiv u pedahohichnykh universytetakh [Theory and Practice of Musical and Pedagogical Training of Future Preschool Teachers in Pedagogical Universities]. *Extended abstract of Doctor's thesis*. Kharkiv [in Ukrainian].

Dorofeyeva, O., Ilichuk, L., Melnyk, T., Taratuta, S., & Tulin, K. (2024). The use of mobile applications in higher education institutions to enhance the quality of the educational process. *Amazonia Investiga*, 13(78), 162–176. DOI: <https://doi.org/10.34069/AI/2024.78.06.14> [in English].

Leleka, V., Loiuk, O., Maidanyk, O., Ilichuk, L., & Shapochka, K. (2023). Possibilities of using smart technologies in the higher education system for high-quality training of specialists. *Revista Eduweb*, 17(4), 165–182. DOI: <https://doi.org/10.46502/issn.1856-7576/2023.17.04.16> [in English].

Romanyuk, R., Maftyn, L., Ilichuk, L., Vasylyk, M., & Tarangul, L. (2023). The use of modern technologies to enhance the quality of teaching at higher education institutions. *Amazonia Investiga*, 12(68), 224–235. DOI: <https://doi.org/10.34069/AI/2023.68.08.21> [in English].

Ілійчук Л. В. Інноваційні стратегії професійної підготовки фахівців у контексті забезпечення якості вищої освіти

У статті здійснено комплексний науково-теоретичний аналіз феномену інноваційних стратегій професійної підготовки фахівців у площині забезпечення якості вищої освіти. Уточнено семантичний зміст базових дефініцій дослідження, зокрема понять «інновація», «стратегія», «професійна підготовка», та запропоновано авторське трактування поняття «інноваційні стратегії професійної підготовки майбутніх фахівців» як цілісної, системно впорядкованої, науково верифікованої сукупності адаптивно керованих дій, спрямованих на змістову, структурно-організаційну та технологічну трансформацію освітнього процесу відповідно до актуальних викликів соціокультурного розвитку та імперативів сучасної освітньої політики.

На основі аналізу наукових джерел, сучасного стану освітньої практики й реформування вищої освіти ідентифіковано ключові

інноваційні стратегії, що зумовлюють модернізацію професійної підготовки майбутніх фахівців. До таких стратегій віднесено: студентоцентроване навчання, компетентнісний підхід, цифрову трансформацію, міждисциплінарну інтеграцію, проєктно-дослідницьке навчання, аксіологічну орієнтацію, інтернаціоналізацію освітнього середовища та індивідуалізацію освітньої траєкторії.

Аргументовано, що впровадження зазначених стратегій забезпечує підвищення якості підготовки фахівців, їхню професійну мобільність, адаптивність до змінних умов глобалізованого освітньо-професійного простору та формування нової парадигми вищої освіти, орієнтованої на інноваційний розвиток та інтеграцію до світового освітнього простору.

Ключові слова: інновація, стратегія, інноваційні стратегії, професійна підготовка, якість вищої освіти, освітні трансформації, педагогічні інновації.

Iiichuk L. V. Innovative Strategies for Professional Training of Specialists in the Context of Ensuring the Quality of Higher Education

The article provides a comprehensive scientific and theoretical analysis of the phenomenon of innovative strategies for the professional training of specialists in the context of ensuring the quality of higher education. The semantic content of the key definitions of the study, particularly the concepts of «innovation», «strategy», and «professional training» is clarified, and the author's interpretation of the concept of «innovative strategies for the professional training of future specialists» is presented as a

holistic, systematically organized, scientifically verified set of adaptively managed actions aimed at the substantive, structural, organizational, and technological transformation of the educational process in response to the current challenges of socio-cultural development and the imperatives of modern educational policy.

Based on an analysis of scientific sources, the current state of educational practice, and the reform of higher education, key innovative strategies have been identified that drive the modernization of professional training for future specialists. These strategies include: student-centered learning, a competence-based approach, digital transformation, interdisciplinary integration, project-based and research-based learning, axiological orientation, internationalization of the educational environment, and individualization of educational trajectories.

It is argued that the implementation of these strategies ensures the improvement of the quality of specialist training, their professional mobility, adaptability to the changing conditions of the globalized educational and professional space, and the formation of a new paradigm of higher education focused on innovative development and integration into the global educational space.

Keywords: innovation, strategy, innovative strategies, professional training, quality of higher education, educational transformations, pedagogical innovations.

Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)

